

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

УЗГОДЖЕНО
В.о.декана ФЕБА

Світлана ПЕТРОВСЬКА
«25» 01 2024 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОДУХІН
«01» 03 2024 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Кредитний менеджмент»

Освітньо-професійна програма: «Фінанси і кредит»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	2	120/4,0	18	18	–	84	-	-	Диф. залік – 2 с.
Заочна	1,2	120/4,0	6	6	-	108	К.р(1) - 2 с.	-	Диф. залік – 2 с.

Індекс: НМ-6-072/21-3.5
НМ-6-072з/22-3.5

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Кредитний менеджмент»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.09-01-2024

стор. 2 з 12

Робочу програму навчальної дисципліни «Кредитний менеджмент» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит», навчальних та робочих навчальних планів № НМ-6-072/21, РМ-6-072/23 та № НМ-6-072з/22, РМ-6-072з/23 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:
професор кафедри фінансів,
обліку та оподаткування, д.е.н.:

 /Оксана ЯРОШЕВСЬКА/

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» – кафедри фінансів, обліку та оподаткування, протокол № 1 від «8» 01 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми /Тетяна КОСОВА /

Завідувач кафедри /Тетяна КОСОВА /

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету економіки та бізнес-адміністрування, протокол № 5 від «24» 01 2024 р.

Голова НМРР /Анатолій ТОФАНЧУК/

Рівень документа – Зб

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	6
2.3. Тематичний план	8
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	8
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.....	8
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	9
3.1. Методи навчання	10
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	10
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	11
4. Рейтингова система оцінювання набутих здобувачем вищої освіти знань та вмінь.....	11

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Кредитний менеджмент» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Кредитний менеджмент» є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі управління та адміністрування.

Метою навчальної дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти системи знань з теорії кредитного менеджменту, засвоєння організаційного, інформаційного та законодавчо-правового забезпечення кредитного менеджменту, набуття практичних навичок щодо проведення фінансово-економічної оцінки ефективності кредитного менеджменту.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- дослідити особливості організації банківського кредитування та визначити критерії прийняття рішень про видачу кредиту, або відмову у його видачі;
- проаналізувати особливості різних форм банківських кредитів і визначити перспективи їх розвитку;
- дослідити сучасні вітчизняні та зарубіжні концепції управління банківськими ризиками в цілому та кредитним ризиком зокрема;
- виявити фактори виникнення проблемних кредитів і визначити методи ефективного управління проблемними кредитами банку;
- розглянути засади моніторингу кредитних операцій та механізм формування резерву для покриття можливих збитків від кредитних операцій.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

Застосовувати поглиблені знання в сфері кредитного менеджменту для прийняття рішень;

Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів банківської справи та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів банківської справи та страхування.

Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

- Загальні компетентності:

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел у предметному полі фінансів

- Спеціальні (фахові) компетентності:

Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;

Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів та банківської справи;

Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Уміння застосовувати сучасні методики управління банками та небанківськими фінансово – кредитними установами, адаптувати їх до умов роботи, здатність критично аналізувати, виявляти не вирішені раніше питання та надавати пропозиції з їх вирішення або вдосконалення;

Уміння планувати роботу фінансово-кредитних установ, розробляти стратегії їх розвитку. Організувати нормативно-правове, інформаційне, технічне та інше забезпечення праці суб'єктів господарювання. Організувати систему внутрішнього моніторингу.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Кредитний менеджмент» базується на знаннях, отриманих при вивченні таких дисциплін як «Фінансовий менеджмент», «Ризик-менеджмент», «Банківський менеджмент».

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме:

- навчального модуля №1 «Ключові напрямки кредитного менеджменту», який є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль №1 «Ключові напрямки кредитного менеджменту».

Інтегровані вимоги модуля №1:

Знати:

- зміст та основні засади кредитного менеджменту;
- методи оцінювання кредитоспроможності позичальників;
- особливості організації кредитування підприємств окремих галузей економіки;
- методи управління кредитним ризиком; методи управління кредитним портфелем;
- причини виникнення проблемних кредитів та засоби реструктурування боргів.

Вміти:

- оцінювати кредитоспроможність позичальників;
- розраховувати резерви за кредитними операціями. розраховувати резерви для відшкодування збитків за кредитними операціями КБ;
- застосовувати методи управління кредитним ризиком;
- аналізувати стратегії формування кредитного портфеля банку;
- застосовувати методи управління проблемними позичками.

Тема 1. Теоретичні аспекти кредитного менеджменту в банку.

Економічна основа та роль банківського кредиту. Сутність банківського кредитування. Поняття кредитного менеджменту банку. Принципи та умови банківського кредитування. Класифікація банківських кредитів. Механізм реалізації кредитних відносин між банком і позичальником. Організаційні засади банківського кредитування. Методи банківського кредитування. Етапи процесу кредитування. Документальне супроводження кредитної історії. Позичковий процент та його диференціація. Види процентних ставок. Порядок нарахування та сплати процентів. Джерела, форми та способи забезпечення повернення банківських кредитів.

Тема 2. Оцінювання кредитоспроможності позичальника.

Кредитоспроможність позичальника: поняття і значення. Системи аналізу кредитоспроможності позичальника, які використовуються у зарубіжних країнах. Показники, за яким визначається кредитоспроможність позичальника в Україні. Форми забезпечення банківського кредиту. Проведення оцінки фінансового стану позичальника. Визначення класу позичальника.

Тема 3. Управління кредитним ризиком комерційного банку.

Сутність банківських ризиків та їх класифікація. Сутність кредитного ризику та фактори його визначення. Критерії оцінювання кредитного ризику. Управління кредитним ризиком. Несприятливі економічні умови, що впливають на платоспроможність позичальника. Наведення характеристики основних визначених кредитного ризику. Індивідуальний та портфельний кредитний ризик. Характеристика основних ризиків, які характерні для банківської діяльності.

Тема 4. Особливості кредитування підприємств окремих галузей народного господарства.

Особливості кредитування підприємств авіаційної галузі. Характеристика аналізу джерел формування позикового капіталу авіапідприємств України. Особливості кредитування торговельних підприємств та організацій. Кредитування сільгоспвиробників. Аналіз потреб торговельних підприємств у кредиті. Визначення розміру авансового кредиту. Консорціумні та паралельні кредити. Кредит під заставу цінних паперів. Контокорентний, іпотечний та лізинговий кредити.

Тема 5. Особливості управління кредитуванням фізичних осіб.

Напрями банківського кредитування фізичних осіб. Суть та поняття споживчого кредитування. Класифікація та умови споживчого кредитування. Процес споживчого кредитування. Порядок надання споживчого кредиту на поточні потреби. Особливості кредитування фізичних осіб. Особливості банківського регулювання та нагляду у сфері споживчого кредитування

Тема 6. Стратегічне управління кредитним портфелем комерційного банку.

Кредитна політика та її методичне забезпечення. Сутність кредитного портфелю КБ, його склад та класифікація. Стратегія формування кредитного портфеля банку. Стратегічні напрямки кредитної політики КБ в системі стратегічного управління кредитним портфелем. Критерії оцінки фінансового позичальника. Стратегії формування кредитного портфеля банку. Найефективніші методи залучення потенційних клієнтів.

Тема 7. Формування резерву для відшкодування можливих витрат за кредитними операціями банку.

Диференціація кредитних операцій за ступенем ризику. Сутність фінансової системи. Врахування забезпечення при визначенні чистого кредитного ризику. Порядок розрахунку резерву під кредитні ризики. Резерви для відшкодування збитків за кредитними операціями КБ. Державне регулювання процесу кредитування.

Тема 8. Управління проблемними позичками.

Сутність понять «проблемний кредит» та «безнадійний борг». Причини їх виникнення. Організація та методи управління проблемним кредитом. Можливості реструктуризації та погашення безнадійних боргів. Правові аспекти менеджменту проблемної заборгованості. Нормативи НБУ. Правова база.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС	Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Ключові напрямки кредитного менеджменту»									
1.1	Теоретичні аспекти кредитного менеджменту в банку.	2 семестр				1 семестр			
		12	2	2	8	10	2	-	8
1.2	Оцінювання кредитоспроможності позичальника.	14	2	2	10	10	2	-	8
1.3	Управління кредитним ризиком комерційного банку.	14	2	2	10	10	2	-	8
1.4	Особливості кредитування підприємств окремих галузей народного господарства.	14	2	2	10	2 семестр			
						13	-	1	12
1.5	Особливості управління кредитуванням фізичних осіб.	14	2	2	10	15	-	1	14
1.6	Стратегічне управління кредитним портфелем комерційного банку.	16	2	2	10	16	-	1	15
1.7	Формування резерву для відшкодування можливих витрат за кредитними операціями банку.	14	2	2	10	13	-	1	12
1.8	Управління проблемними позичками.	14	2	2	10	16	-	1	15
1.9	Модульна контрольна робота №1	8	2	-	6	-	-	-	-
1.10	Контрольна (домашня) робота (ЗФН)	-	-	-	-	8	-	-	8
1.11	Підсумкова семестрова контрольна робота (ЗФН)	-	-	-	-	9	-	1	8
Усього за модулем №1		120	18	18	84	120	6	6	108
Усього за навчальною дисципліною		120	18	18	84	120	6	6	108

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

Контрольна (домашня) робота (ЗФН) з дисципліни виконується у другому семестрі відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій.

Мета контрольної (домашньої) роботи (ЗФН) – перевірка, закріплення та розвиток знань здобувачів, отриманих в процесі вивчення дисципліни «Кредитний менеджмент». Теми охоплюють всі розділи дисципліни і надають можливість творчого вирішення проблеми.

Для успішного виконання контрольної (домашньої) роботи (ЗФН) здобувач повинен **знати**: зміст та основні засади кредитного менеджменту; методи оцінювання кредитоспроможності позичальників; особливості організації кредитування підприємств окремих галузей економіки; **вміти**: оцінювати кредитоспроможність позичальників; розраховувати резерви за кредитними операціями. розраховувати резерви для відшкодування збитків за кредитними операціями КБ; застосовувати методи управління кредитним ризиком; аналізувати стратегії формування кредитного портфеля банку; застосовувати методи управління проблемними позичками.

Час, потрібний для виконання контрольної домашньої роботи (ЗФН) складає до 8 годин самостійної роботи.

Для здобувачів ЗФН – завдання для виконання розробляються автором робочої програми. Навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри, доводяться до відома здобувача індивідуально і виконуються відповідно до методичних рекомендацій.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до підсумкової контрольної роботи, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома здобувачів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: метод проблемного викладу; дискусія; дослідницький метод, пошуковий метод; метод візуалізації (презентація, графічна та таблицна ілюстрація); метод конкретних ситуацій (КС): КС, що навчають аналізу та оцінці; КС, що навчають вирішенню проблем та прийняттю рішень; КС, що ілюструють проблему, рішення або концепцію в цілому.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, практичних занять, під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти, роботи з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Копилок О. І., Музичка О. М. Конспект лекцій з курсу "Кредитний менеджмент" для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня. Львів: вид-во ЛТЕУ, 2023. 118 с.

3.2.2. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Назар Т. Я. Банківське право України: навч. посібн. Львів: СПОЛОМ, 2023. 256 с

3.2.3. Кравченко М. О., Бояринова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навч. наочн. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Кредитний менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.09-01-2024
		стор. 10 з 12	

3.2.4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навч. посіб. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.

3.2.5. Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П., Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.

3.2.6. Вовченко О. С., Єгоричев С.Б. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища: монографія Полтава: ПУЕТ, 2021. 233 с.

3.2.7. Зянько В.В., Коваль Н.О., Єпіфанов І.Ю., Ткачук Л. М. Банківський менеджмент: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2022. 170 с.

3.2.8. Кредитний менеджмент у банку: підручник / за заг. ред. С.М. Аржевітіна та Т.П. Остапишин. Київ: КНЕУ, 2017. 499 с.

Допоміжна література

3.2.9. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3.2.10. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

3.2.11. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>

3.2.12. Малахова О.Л. Кредитний менеджмент: Методичні вказівки з вивчення дисципліни. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 65 с.

3.2.13. Григоренко Л.С. Банківські та кредитні відносини. Законодавство, судова практика: практ. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 408 с.

3.2.14. Тришак Л.С., Савчин Л.М. Практикум з курсу «Кредитний менеджмент». Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. 81с.

3.2.15. Колодізев О.М., Хмеленко О.В. Кредитний менеджмент: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 164 с.

3.2.16. Мостовенко Н. А. Кредитний менеджмент : навч. посіб. / Н.А. Мостовенко, Т.І. Коробчук. Луцьк : ВолиньполіграфТМ, 2016. 280 с.

3.2.17. Папаїка О.О., Кононенко А.Ф., Грицак О.В., Попова І.В. Кредитування і контроль: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. 456 с.

3.2.18. Соловей Н.В. Проблеми якісної оцінки кредитного портфелю комерційного банку. Проблеми правового, фінансового та економічного забезпечення розвитку національної економіки (галузевий та територіальний аспекти). Монографія. Дніпро: «Пороги». 2021. С. 415- 423.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>

3.3.2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.mof.gov.ua/>

3.3.3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

3.3.4. Методичні розробки кафедри (в електронному вигляді).

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗДОБУВАЧЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем вищої освіти навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	2 семестр	1,2 семестр
Модуль №1 «Ключові напрямки кредитного менеджменту»		
Види навчальної роботи	бали	бали
Виконання експрес-контрольних робіт та тестових завдань	40	–
Розв'язання задач, відповіді на теоретичні питання, тощо під час аудиторної роботи на практичних заняттях	30	–
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач вищої освіти має набрати не менше</i>	42	–
Виконання модульної контрольної роботи №1	30	–
Відповіді на практичних заняттях (з урахуванням виконання завдань, отриманих під час настановної сесії)	-	40 (сумарна)
Виконання контрольної (домашньої) роботи	-	30
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Усього за модулем №1	100	100
Усього за дисципліною	100	100

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) : результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу вищої освіти якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем вищої освіти за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку : національною шкалою та шкалою ECTS .

4.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості навчальної картки та залікової книжки здобувача вищої освіти, наприклад, та **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.7. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка дисципліни заноситься до Додатку до диплома.